

21. Чи залишать виплати саодиноким матерям у наступному році? URL <http://val.ua/uk/90086.http://chernivtsy.eu/portal/4/pro-zminy-rozmiriv-sotsialnyh-vyplat-v-2017-rotsi-93802.html> (дата звернення 09.01.2017 р.).
22. Кодекс законів про працю України: Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII. URL <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 10.01.2017 р.).
23. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 № 2755-VI. URL <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page18> (дата звернення 10.01.2017 р.).
24. Підтримка саодиноких матерів/батьків, які самі виховують дітей. Офіційний інтернет-портал Київської міської державної адміністрації. URL <http://kievcity.gov.ua/news/5872.html> (дата звернення 09.01.2017 р.).
25. Житловий кодекс Української РСР: Кодекс від 30.06.1983 № 5464-X. URL <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5464-10> (дата звернення 11.01.2017 р.).
26. Штейн Л. Ученіе оь управленіи и право управленіи сь сравненіемь литературы и законодательствь Франціи, Англіи и Германіи / [репринт. изд; переводь сь немецкаго подь редакціею И. Е. Андреевскаго]. – С.-Петербургъ : Изд. А.С. Гіероглифова, 1874. – 604 с.
27. Социальное обеспечение в странах запада : США, Канада и Великобритания : сб. обзоров / [ред. сост. Зарецкая С. Л., Капранова Л. Д.]. М. : ИНИОН, 1994. 180 с. (Серия : Социально-экономические проблемы развитых стран).
28. Про затвердження плану заходів на 2016-2017 роки з реалізації Стратегії подолання бідності ; розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.08.2016 № 573-р. URL <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/573-2016-%D1%80> (дата звернення 10.01.2017 р.).
29. Про соціальні послуги: Закон України від 9.06.2003 № 966-IV. URL <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/966-15> (дата звернення 10.01.2017 р.).
30. Про затвердження Методики комплексної оцінки бідності: наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства фінансів Державної служби статистики України, Національної академії наук України від 08.10.2012 № 629/1105/1059/408/612. URL <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1785-12> (дата звернення 10.01.2017 р.).
31. Про затвердження Методики обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги: наказ Міністерства праці і соціальної політики України, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Державного комітету статистики України, Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України від 15.11.2001 № 486/202/524/455/3370. URL <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0112-02> (дата звернення 11.01.2017 р.).

УДК 342.7-053.2(477)

ПРАВО ДИТИНИ НА ПРОФЕСІЙНУ ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ В УКРАЇНІ

Шаповал В.Д.

(кандидат юридичних наук, доцент, завідуючий кафедрою «Теорії, історії держави і права» факультету права, гуманітарних і соціальних наук Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського)

Анотація. У статті розглядається право дитини на правничу допомогу в Україні. Зазначається, що права захисту дітей на сьогодні є пріоритетом держави, тому, що ставлення до дітей, їхніх прав і свобод, повага до їхньої людської гідності досить точно відображають рівень гуманності й цивілізованості всього українського суспільства. Право дитини на професійну правничу допомогу є одним із найважливіших завдань в Україні.

Ключові слова: сім'я, батьківство, материнство, права дитини, право дитини на професійну правничу допомогу.

Abstract. In the paper the child's right to legal assistance in Ukraine. It is noted that child protection law is currently the priority of the state, because to children, their rights and freedoms, respect for their human dignity accurately reflect the level of humanity and civilization Ukrainian society. Child's right to professional legal assistance is one of the major problems in Ukraine.

Key words: family, parenting, motherhood, child rights, child's right to professional legal assistance.

Вступ. Захист прав та інтересів дитини є одним із найважливіших завдань Української держави, адже ставлення до дітей, їхніх прав і свобод, повага до їхньої людської гідності якнайточніше відображають рівень гуманності й цивілізованості суспільства. 20 листопада 1989 року 44-а сесія Генеральної Асамблеї ООН прийняла

Конвенцію про права дитини. Із ратифікацією Конвенції Постановою Верховної Ради № 789-ХІІ від 27.02.91 Україна почала приймати на її основі низку Законів спрямованих на захист прав дитини [1].

Проблема функціонування правоохоронної системи, здійснення правосуддя та роль інших органів державної влади в процесі захисту прав людини і громадянина нині у центрі уваги науковців та законодавців. Питання захисту прав людини, механізмів їх реалізації, забезпечення та судового захисту стали предметом наукових досліджень Є. Регушевського, В. Маляренка, С. Ківалова, М. Аракеляна, І. Махновського, Г. Чангулі, Г. Омель'яненка, Д. Притики, О. Констанція, О. Пушкіної, Ю. Шрамко та ін.

Однією з перешкод на шляху до побудови правового, демократичного суспільства є різноманітні порушення прав дітей. У сучасних умовах, коли в Україні закладаються правові основи глибоких соціально-економічних перетворень, проблема захисту неповнолітніх набуває особливого змісту. Серед жертв злочинів діти мають найменші можливості захисту своїх прав, недоторканності й, безсумнівно, мають підвищену віктимність (схильність бути в певних обставинах жертвою злочину). Коли суспільство не бачить підвищеної потреби дітей у захисті й не забезпечує його, майбутнє такого суспільства стає небезпечним.

Нині постала потреба повнішого й об'єктивнішого інформування громадськості та й самих дітей про їх права на захист. При цьому потрібно пам'ятати, що визнання й забезпечення прав дитини не порушує авторитету батьків і не зменшує обов'язків дітей щодо сім'ї й суспільства [2, с. 15].

Конституцією України (ст.51) проголошено, що «сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою» [3]. В Україні сформовано систему органів державної влади й місцевого самоврядування, які покликані вирішувати питання забезпечення прав дитини, а також сприяти запобіганню негативним явищам у дитячому середовищі. Це відповідає вимогам ст.3 Конвенції ООН про права дитини, згідно з якою держави-учасниці мають забезпечити, щоб установи, служби і органи, відповідальні за піклування про дітей або їх захист, відповідали нормам, встановленим компетентними органами, зокрема, в галузі безпеки й охорони здоров'я та з точки зору придатності їх персоналу, а також компетентного нагляду [1].

Відповідно до ст. 10 Закону України про охорону дитинства кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності. Держава через органи опіки і піклування, служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у порядку, встановленому законодавством, надає дитині та особам, які піклуються про неї, необхідну допомогу у запобіганні та виявленні випадків жорстокого поводження з дитиною, неналежного виконання батьками своїх обов'язків по вихованню дітей чи зловживання батьківськими правами, закріплене у ст. ст. 50, 61 Кодексу про шлюб та сім'ю України, передачі інформації про ці випадки для розгляду до відповідних уповноважених законом органів для проведення розслідування і вжиття заходів щодо припинення насильства. Дитина вправі особисто звернутися до органу опіки та піклування, служби у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, інших уповноважених органів за захистом своїх прав, свобод і законних інтересів [4].

До питання діяльності української адвокатури, що є спеціалізованою структурою з надання правової допомоги, та реалізації права громадян на правову допомогу зверталися у своїх працях сучасні українські вчені: Є.Ю. Бова, Я.П.Зейкан, С.В.Ківалов, Ю.Т. Шрамко, В.Т.Маляренко, А.В.Молдован, В.В.Молдован, С.Я.Фурса та інші.

Адвокатська діяльність є основним засобом забезпечення гарантованого частиною першої статті 59 Конституції України права кожного на отримання кваліфікованої правової допомоги [3]. Стаття 131-1 Конституції України зазначає, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура. Законом можуть бути визначені винятки стосовно представництва малолітніх та неповнолітніх осіб [5].

Право на правничу допомогу дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів реалізують адвокати, оскільки відповідно до Закону України про надання безоплатної правничої допомоги, вони є суб'єктами надання відповідної допомоги. Адвокат здійснює безпосередньо захист дитини, а також здійснює представництво в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами [6].

Прокурор захищає права і законні інтереси дитини, по-перше, здійснюючи нагляд за тим, як вони дотримуються насамперед уповноваженими на це органами, по-друге, беручи безпосередню участь у справах, пов'язаних із захистом прав дітей. Відповідно до ст.19 Закону України «Про прокуратуру» органи прокуратури здійснюють нагляд за додержанням законів про недоторканність особи, соціально-економічні, політичні, особисті права і свободи громадян, захист їх честі та гідності. Завданням відділів захисту прав і свобод неповнолітніх у Генеральній та обласних прокуратурах є забезпечення такого нагляду за додержанням прав дітей. Уповноваженим з прав людини налагоджена активна співпраця з Генеральною прокуратурою [7].

Сімейний кодекс робить акцент на наданні дитині в таких випадках права самостійно звернутися за захистом своїх прав. Це стосується в першу чергу органів опіки та піклування, які зобов'язані вислухати неповнолітнього, ознайомитися з його проханням і вжити необхідних заходів. З проханням про захист своїх прав дитина може звернутися також в будь-яку установу, що займається соціальним обслуговуванням неповнолітніх: соціальний притулок для дітей і підлітків, центр допомоги дітям, які залишилися без піклування батьків, центр екстреної психологічної допомоги по телефону та ін. Дитина може звернутися за захистом і до прокурора [8].

Сімейний Кодекс надає право неповнолітньому звертатися самостійно після досягнення чотирнадцяти років до суду, стати учасником цивільного процесу. Але навіть неповнолітньому, який досяг чотирнадцяти років, не можна виступати в ролі позивача у справі про позбавлення батьківських прав, обмеження батьківських прав. Виняток становить скасування усиновлення, оскільки СКУ допускає її на прохання усиновленого, досягла віку чотирнадцяти років [8].

Стаття 52 Основного Закону проголошує: «Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони в шлюбі чи поза ним». Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладаються на державу. Крім матеріального закріплення прав і свобод, у Конституції України (ст.55) закладено правові засади конституційної системи захисту прав і свобод людини, яка включає систему судів України як центральну ланку в системі захисту прав людини, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, міжнародні судові та інші органи, членом або учасницею яких є Україна. На відміну від звернень до суду, процедура звернення до Уповноваженого безоплатна, не обтяжена зайвими формальними вимогами, гнучка, відкрита, порівняно швидка і, що важливо, спрямована в першу чергу на захист інтересів людини. До Уповноваженого можна звертатися й тоді, коли ще не використані національні засоби захисту прав, передусім судові. Значний внесок у захист прав дитини зробили подання Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (омбудсмена) до органів державної влади та місцевого самоврядування стосовно випадків масового і брутального порушення прав і свобод людини.

Так, відповідно до ст. 101 Конституції України Уповноважений з прав людини здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина. При цьому йдеться про весь спектр прав та свобод людини (особисті, громадянські, політичні, соціальні, економічні, культурні) і про всі категорії носіїв цих прав та свобод, зокрема дітей. Створення в Україні конституційної інституції Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини стало новацією в державно-правовій системі захисту прав і свобод людини, включаючи права дитини. Згідно зі ст.21

Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» «кожен може без обмежень і перешкод звернутися до Уповноваженого у порядку, передбаченому чинним законодавством. При зверненні до Уповноваженого не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками». Це право повною мірою стосується і дітей[9].

У нашому законодавстві говориться, що держава захищає права дитини, дотримується Конвенції і контролює її дотримання. Але це все в ідеалі. Не існує ще в Україні такої організації, яка б дійсно постійно, системно захищала права дитини, відстоювала їх, контролювала дотримання Конвенції ООН про права дитини.

Так, існують, звичайно, служби у справах неповнолітніх, різні організації та органи, фонди та служби, але всі вони не несуть тієї лепти, яку б хотілося бачити. Багато зараз у засобах масової інформації друкують телефонів довіри, адрес різних організацій, але постійної, державної, керованої вищими органами організації, яка б насамперед захищала права дитини, немає.

Звідси можна дійти висновку, що попри ухвалення законів та інших нормативно-правових актів, покликаних забезпечувати реалізацію і захист прав дітей, і досі не сформована цілісна державна система забезпечення прав кожної дитини, створення умов для її гармонійного і повноцінного розвитку. Потребує чіткішої координації діяльність розгалуженої мережі органів і служб, які згідно із законодавством зобов'язані забезпечувати захист прав українських дітей у тому числі і забезпечення права дитини на професійну правничу допомогу.

Список використаних джерел

1. Конвенція ООН про права дитини {Конвенцію ратифіковано Постановою ВР № 789-ХІІ від 27.02.91}.
2. Оніщенко Н. М. Права і свободи дитини: вступ до проблеми / Н. М. Оніщенко, О. Л. Львова, С. О. Сунегін // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 2. – С. 13–17.
3. Конституція України– С.: ТОВ «ВВП Нотіс», 2016 – 56 с.
4. Про охорону дитинства Закон України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 30, ст.142).
5. Про внесення змін до Конституції України Закон України (щодо правосуддя) (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 28, ст.532).
6. Закон України Про безоплатну правову допомогу (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 51, ст.577). № 1379-VIII від 19.05.2016, ВВР, 2016, № 27, ст.521
7. Про прокуратуру Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст.12). № 1404-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 30, ст.542}.
8. Сімейний кодекс (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135). № 1692-VIII від 19.10.2016.
9. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Закон України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 20, ст.99). № 901-VIII від 23.12.2015, ВВР, 2016, № 4, ст.44}.

УДК 343.2/.7

ОСОБЛИВОСТІ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Шкелебей В.А.

*(кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та кримінології
Університету ДФС України)*

Черняк Я.В.

*(студентка 3-го курсу Навчально-наукового інституту права Університету ДФС
України)*

Анотація. В статті розглядається сутність та особливості звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх. Особлива увага приділена характеристиці нормативно-правового забезпечення щодо кримінальної відповідальності неповнолітніх. Аналізуються норми ст. ст. 97 та 105